

Особистості

Доля – у пісні... І пісня, як доля...

З її вокальними даними можна було стати гарною естрадною співачкою. Вона ж обрала той пісенний жанр, який не дає ані великої слави, ані грошей. Але в тому жанрі – її душа, її коріння... Покликання. І саме життя. Мова про Раїсу Цапун – фольклорну виконавицю, керівника ансамблю «Джерело» Рівненського державного гуманітарного університету, народну майстриню.

ПОКЛИКАННЯ

Творчий вибір Раїси Цапун визначила фольклорна експедиція до знаменитого своєю багатощю фольклорною спадщиною села Люжча, що в Сарненському районі. По приїзді з тієї експедиції вони з Іваном Синельниковим і започаткували «Джерело». З молодечим завзяттям ці двоє чудових виконавців та ще кілька ентузіастів вирішили виконати люжчанські пісні без аранжування, у тій первісній творчій манері, в якій записали їх від народних виконавиць. На початок 80-х це було відкриттям. І це було початком її шляху.

«ОЙ ЗА ВАЛОМ...», У ЦІЙ ПІСНІ ЗЛИЛИСЯ УСІ «ДЖЕРЕЛА»...

Минулого тижня її дітище – фольклорний ансамбль «Джерело» РДГУ – урочисто відсвяткував своє творче 15-річчя. На свято прибули чимало джерелян з різних випусків. Зібралися й ті, хто входив до першого складу. Чи не найбільше вразив присутніх момент, коли на сцену вийшов перший склад ансамблю «Джерело», де і керівниками, й виконавцями – Раїса Цапун та Іван Синельников. Не бачилися вже роки, а стали поруч – і тих років як не було – так злагоджено завели «Ой за валом...» Без цієї пісні не мислить себе «Джерело». До них долучився гурт наймолодшого, себто нинішнього, «Джерела». І було у тій пісні стільки краси, стільки величі! Стільки гордоців своїм мистецтвом!

І ЖИТТЯ, І ДОЛЯ – У ПІСНІ

Сидимо в неї вдома, у затишній кімнаті, що нагадує вишукану етнографічну світлицю (бо ж Раєя ще й знаменита вишивальниця!), і гортаємо з Раїсою її численні фотоальбоми. Кожне фото викликає певні спогади, враження... А побувала Раєя, як виконавиця, солістка та керівник фольклорного колективу не лише в багатьох містах України та пострадянського простору. Чули її чудові балади учасники фольклорного фестивалю з багатьох країн у Франції (Парижі), люблять її як неперевершену виконавицю поляки, а італійці були в особливому захопленні!

ЗАЛ СКАНДУВАВ: «РАІСА!»

Раїса Цапун: «Згадую нашу першу поїздку до Італії в 1990 році. В Бірґамо проходив міжнародний фестиваль фольклору. Запросили колектив «Древляни» з Рівного, і я поїхала як солістка. Пісні в нашому репертуарі були не просто народними, а

піднятими з глибинного пласту. Я дуже хвилювалася: чи зрозуміють мене італійці. Та почувла зливу оплесків, а після другого відділення зал піднявся і скандував: «Раїса!». Я була дуже щаслива, адже наші пісні зрозуміли, якщо не словами, то душою.

ПАРИЖ БУВ ЗАЧАРОВАНИЙ...

Від італійських спогадів ми перекинулися на французькі. Дуже вже незвичні фото з Парижа: Раїса з Тетяною Васечко (вони співають в дуеті й чимало виступали разом) з датчанами, словаками, і навіть з представниками африканських племен. Для Раїси ця поїздка особливо незабутня. «Вразило те, як у цій країні цінують і зберігають старовину. Жили ми в споруді, яка нагадувала замок, проте внутрішня частина будівлі була зроблена в сучасному стилі. Жити тут було дуже зручно і затишно. Так от, вечорами ми виходили у двір і співали українські пісні, а поряд з нами, за огорожею, знаходилась база відпочинку. Ми не знали, що там, на траві, сиділи відпочиваючі й слухали нас, а коли ми їх побачили – вони встали й аплодували нам. Просили співати ще. На цьому фестивалі ми спілкувалися з представниками різних народів, і, не розуміючи мови, розуміли один одного через пісню, фольклорне дійство на сцені. Ми, українці, вирізнялися нашим українським одягом, і всі ходили за нами слідом, щоб сфотографувати», – розповідає Раїса Володимирівна.

ЧЕРВОНИМИ І ЧОРНИМИ...

І виходить, що все життя Раїси Цапун – то її пісні, виконавство, її творчий колектив. Та ще її найвишуканіші вишиванки, з якими вона неодноразово виставлялася в музеях та на виставках під час фольклорних фестивалів. Раїса Цапун – майстриня неабияка. До того ж, вона не просто відзняла те найкраще, що було в її рідному селі Будичини, що на Житомирщині. Вона дала цій вишивці нове життя. Привнесла не лише нові техніки, але й, зберігши регіональний колорит та символіку, змодельувала з тією вишивкою новий сучасний народний костюм! Мрія Раїси Цапун – видати альбом, в якому показати всю колекцію.

ВИТОКИ І СЕРБИНІВСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ

Спитайте, звідки у Раїси стільки всього? Звідки такий непересічний талант? Особистість, що уособила воедино і чарівну зовнішність актриси, і пісенну та ліричну душу, і мелодійний та дзвінкий голос, і

мистецтво майстрині! І це ще не все. Бо не вистачить газетних шпальт, аби описати яка чудова Раїса господиня, мама. Наскільки витончений смак має до всього, за що б не бралися її руки. Які чудові в неї рецепти приготування різноманітних страв! Адже знає вона різні природні рецепти, чим можна урізноманітнити та поліпшити нашу звичну кухню. Кульбаба, грицики та кропива – то на її столі звичне зелло для вживання в салати саме в цю весняну пору. Її друзі знають, яким дивом є її природні, на трав'яних настояях чаї.

Чого тільки не навчилася, записуючи не лише пісні, але й традиції, звичаї. На столі підготовлена до друку нова книжка – «Сербінівське весілля». Сербінівка – то давня назва її села Будичини. Раєя збирала про весілля все – пісні, обряд зі збереженою говіркою, описала одяг та всі атрибути.

ОСОБИСТЕ

Насамкінець розмова перекинулася на особисте, жіноче, материнське.

Жінка – як пісня. І доля – така ж. Як в українських баладах, які вона так майстерно виспівує... От і долю собі виспівала сама. Виховує сина Тараса. Напрочуд меткий хлопчина. Тільки встигає за ним пантрувати: щойно був тут, а за мить можна чекати десь... Вистачає у матері клопоту. Бо для повної гармонії бракує поруч батька. Тарас з мамою на усіх концертах.

«Змалку вчу його любити все наше: і мову, і пісню, і наші звичаї. Тому він завжди зі мною на сцені: то косу розплітає, то зірку тримає, то віншує... Я відчуваю, як від таких дійств він багатшає душою».

На святі «Музейні гостини», що відбувалося на подвір'ї обласного краєзнавчого музею в неділю 18 травня (де виступав ансамбль «Джерело», а дівчата та й сама Раїса Володимирівна демонстрували старі етнографічні та виготовлені нею костюми) дванадцятирічний Тарас здивував усіх присутніх неабиякою обізнаністю в плані старовини, назв елементів жіночого одягу, тож не випадково став переможцем конкурсу, який проводився серед школярів.

Тож, як кажуть, з роси й води, – і найкращий матері, і її дитини!

Людмила МАРЧУК